

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๓

เรื่องพิจารณาที่ ๓๓/๒๕๖๒

วันที่ ๑๐ เดือน มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายระวี รุ่งเรือง สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตร้า ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ความเห็น

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามาตร้าตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ณ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ ก่อนที่ผู้ถูกร้องได้รับการสรรหาและคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตร้าตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องเคยถูกลงโทษทางวินัย ไล่ออกจากราชการ เนื่องจากผู้ถูกร้องกระทำการเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิก กองอาสารักษาดินแดน อันเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว อย่างร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙๘ วรรคสอง ปรากฏตามคำสั่งกรมการปกครอง ที่ ๖๘๙/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ ต่อมาผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ ได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา โดยบัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ...” มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) ...” และมาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๘) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ ...”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง หากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ซึ่งมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) บัญญัติให้กรณีบุคคลที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ ตามมาตรา ๙๘ (๘) เป็นลักษณะต้องห้ามประการหนึ่งในการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงได้นำลักษณะต้องห้ามดังกล่าวมากำหนดเป็นเหตุอันทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงด้วย เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจอธิปไตยร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังมีหน้าที่และอำนาจโดยทั่วไป เช่น การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่ได้รับคัดเลือกหรือสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ เป็นต้น สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายหรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศและความผาสุกของประชาชน โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ตามคุณลักษณะที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๔ จึงต้องได้รับการกลั่นกรองเพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความประพฤติเหมาะสมเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือแก่สาธารณชน ปราศจากเหตุหมิ่นมองในการที่จะปฏิบัติหน้าที่อันทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของวุฒิสภา

ในการวินิจฉัยประเด็นแห่งคดีมีข้อที่ต้องพิจารณาก่อนว่า การที่ผู้ถูกร้องเคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการ ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ต่อมาผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๔

และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ กรณีจะถือว่าผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) หรือไม่

เห็นว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๓๙ โดยมาตรา ๕ บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ” ซึ่งมาตรา ๓ ได้บัญญัตินิยามคำว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงบุคคลใดที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ก็ได้บัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกัน ดังปรากฏในมาตรา ๕ ที่บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ” ซึ่งมาตรา ๓ ได้บัญญัตินิยามคำว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของ กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

พระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าว มีวัตถุประสงค์ในการล้างมลทินให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยไม่เคยถูกลงโทษทางวินัย ดังความในมาตรา ๕ ตอนท้ายที่บัญญัติว่า “... โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ” และไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติมาตราใดในพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าวที่บัญญัติให้ลบล้างการกระทำที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษนั้น จึงมีผลเป็นการลบล้างโทษ แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษทางวินัยแต่อย่างใด การกระทำความผิดของผู้ได้รับการล้างมลทินยังคงมีอยู่เพียงแต่ให้ถือว่า

ผู้นั้นไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยมาก่อนเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการ ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามคำสั่งกรมการปกครอง ที่ ๖๘๙/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ ซึ่งมีเหตุมาจากผู้ถูกร้องกระทำการเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๓๕ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๓๖ จึงเป็นกรณีซึ่งได้กระทำก่อนวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ และผู้ถูกร้องได้รับโทษทางวินัยทั้งหมดไปก่อนวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๓๙ อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีผลใช้บังคับ ผู้ถูกร้องจึงได้รับการล้างมลทินจากคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้บุคคลผู้เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) แล้ว เห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๙๘ (๘) ที่ระบุว่า เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ นั้น ย่อมมุ่งหมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำหรือความประพฤติที่เป็นเหตุให้ผู้นั้นถูกสั่งให้พ้นจากราชการ มิได้มุ่งที่ตัวโทษหรือโทษที่ลงแก่ผู้นั้น เนื่องจากการสั่งให้พ้นจากราชการนั้นเกิดได้จากเหตุหลายประการ เช่น ถูกสั่งลงโทษทางวินัยให้ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ถูกสั่งให้ออกจากราชการในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าบุคคลใดเคยทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการจนเป็นเหตุให้ถูกสั่งให้พ้นจากราชการ บุคคลนั้นย่อมมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความประพฤติเหมาะสมเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือแก่สาธารณชน ไม่มีความมัวหมอง เพื่อให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่ด้วยความ เป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน จากข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้อง เคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการ ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เนื่องจากผู้ถูกร้องกระทำการเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือก เป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ย่อมเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ถือเป็น การกระทำหรือมีพฤติกรรมในทางทุจริต ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.)

ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๖ แจ้งเวียนกระทรวง เรื่อง การลงโทษข้าราชการซึ่งกระทำผิดวินัยกรณีเรียกเงินจากผู้สมัครสอบ และได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ แจ้งเวียนกระทรวง ทบวงกรม จังหวัด เรื่อง การลงโทษข้าราชการกรณีเรียกร้องเงินจากราชการเพื่อฝากเข้าทำงาน แม้นั้นไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องก็ตาม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง และความร้ายแรงแห่งกรณีอยู่ในระดับเดียวกับกรณีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ โดยให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ ประกอบกับข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๑๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับข้อ ๑๙๔ ของข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดไว้ในหมวด ๑ จริยธรรม ส่วนที่ ๑ จริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์ โดยข้อ ๙ กำหนดว่า “ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือมีพฤติกรรมที่รู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ข้อ ๑๐ กำหนดว่า “ต้องไม่ขอไม่เรียก ไม่รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่” และข้อ ๔๔ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมตามหมวด ๑ ส่วนที่ ๑ ให้ถือว่ามีลักษณะร้ายแรง” ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ และกำหนดเป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) ด้วยเหตุนี้ เมื่อผู้ถูกร้องเคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการ ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เนื่องจากผู้ถูกร้องกระทำการเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน การกระทำของผู้ถูกร้องยอมเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันอยู่ในความหมายของคำว่า “ทุจริต” ตามความหมายทั่วไป โดยเทียบเคียงจากนิยามคำว่า “โดยทุจริต” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ และนิยามคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ แม้อันต่อมาผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินโดยให้ถือว่าไม่เคยถูกลงโทษไล่ออกก็ตาม แต่การกระทำหรือพฤติกรรมในทางทุจริตของผู้ถูกร้องอันเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากราชการนั้นหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่ ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลผู้เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘)

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ ได้บัญญัติถึงเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง โดยหากเหตุนั้นเป็นเหตุตามมาตรา ๑๑๑ (๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ตามมาตรา ๘๒ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๘๒ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยและเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” แล้ว เห็นได้ว่า หากเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และต่อมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ก็ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ โดยเป็นการพิจารณาตามข้อเท็จจริงอันแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายในข้อที่ต้องการมิให้สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องยังคงดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา โดยศาลรัฐธรรมนูญมิได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงย่อมสิ้นสุดลงและพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยตามหลักทั่วไปที่ให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลในวันอ่าน คือวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงและพ้นจากตำแหน่งเป็นเหตุให้ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาโดยการสรรหาและแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ (๑) (ข) วางลง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ (๔) บัญญัติให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (๑) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งการวางลงของตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภานั้นเป็นการพิจารณาโดยมุ่งหมายในข้อที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้มีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างต่อไป จึงต้องพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน จึงให้ถือว่าตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัย คือ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นเหตุให้

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) และให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัย คือ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ และให้ถือว่าวันดังกล่าวเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ